

Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan Republike Srbije - INEKP

Konferencija Ekološka istina
Stara planina, 22. jun 2023.

Lazar Jovčić, Beogradska otvorena škola
lazar.jovcic@bos.rs

ŠTA JE INEKP?

Ključni javno-politički instrument za dostizanje dugoročnih ciljeva energetske i klimatske politike EU

Uredba o upravljanju energetskom unijom i delovanjem u oblasti klime (2018/1999/EU)

Pet dimenzija energetske unije:

I Energetska sigurnost

II Unutrašnje energetsko tržište

III Energetska efikasnost

IV Dekarbonizacija

V Istraživanje, inovacije i konkurentnost

INEKP u Evropskoj uniji

Evropski zeleni dogovor – ugljenična neutralnost do 2050. godine

Ciljevi do 2030. godine (Fit for 55)

Strateški i planski okvir za period 2021 – 2030, sa projekcijama do 2050.

INEKP van Evropske unije

Ugovor o osnivanju Energetske zajednice (2006):

Prenošenjem dela Uredba o upravljanju Energetskom unijom (EU), Energetska zajednica postavlja obavezu ugovornim strana da razviju integrisane nacionalne energetske i klimatske planove (NECP). NECP-ovi uključuju nacionalne ciljeve i odgovarajuće politike i mere za svih pet dimenzija Energetske unije. Sekretarijat Energetske zajednice olakšava proces u različitim ulogama.

Sofijska deklaracija o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan (2020):

„Obavezujemo se da ćemo zajedno sa EU raditi na cilju postizanja ugljenične neutralnosti kontinenta do 2050. godine, uvođenjem stroge klimatske politike i reformom energetskog i transportnog sektora, a posebno sledećim delovanjima:

Odrediti ciljeve u oblasti energetike i klimatskih promena do 2030. godine u skladu sa okvirom Energetske zajednice i pravnim tekovinama EU, i izraditi i sprovesti integrisane Nacionalne energetske i klimatske planove sa jasnim merama osmišljenim za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u ekonomijama zapadnog Balkana, integracijom klimatskog delovanja u sve relevantne sektorske politike.“

Zelena agenda za Zapadni Balkan

Zelena agenda doprinosi integrisanju i povezivanju **energetske politike, borbe protiv klimatskih promena i mobilnosti** sa drugim sektorima:

II Cirkularna ekonomija

III Smanjenje zagađenja (depollution) vazduha, vode i zemljišta

IV Održiva poljoprivreda i proizvodnja hrane

V Očuvanje biodiverziteta – zaustavljanje gubitaka biodiverziteta i obnova ekosistema

Za dostizanje ciljeva Zelene agende posebno se ističe neophodnost unapređenja administrativnih kapaciteta i obezbeđivanje delotvornih mehanizama za učešće javnosti, pristup informacijama, pristup pravnoj zaštiti u pitanjima životne sredine i izveštavanje.

INEKP u Energetskoj zajednici

- Uredba o upravljanju energetskom unijom i delovanjem u oblasti klime (2018/1999/EU) usvojena je na Ministarskom savetu 30. novembra 2021. godine.
- Rokovi za usvajanje:
 - Do juna 2024. svaka strana potpisnica dostavlja Sekretarijatu EnComa svoj INEKP (2025 – 2030)
 - Do juna 2023. strane potpisnice dostavljaju nacрте svojih integrisanih planova Sekretarijatu
- Sledeći INEKP do 1. januara 2029.

Sadržaj integriranih planova

- *Nacionalne politike i mere u svih pet dimenzija energetske unije*
- *Pregled procesa izrade plana sa informacijama o javnim konsultacijama i regionalnoj saradnji;*
- *Opis ciljeva i doprinosa u svih pet dimenzija energetske unije;*
- *Opis politika i mera za ostvarenje ciljeva sa pregledom potrebnih investicija;*
- *Pregled postojeće situacije u svih pet dimenzija energetske unije;*
- *Opis prepreka za ostvarenje ciljeva;*
- *Procenu uticaja planiranih mera i politika u odnosu na ciljeve smanjenja emisija GHG u okviru Pariskog sporazuma;*

** Upotreba pouzdanih i konzistentnih podataka*

** Procena broja domaćinstava pogođenih energetskim siromaštvom uzimajući u obzir potrebe za energetskim uslugama koje bi garantovale osnovni životni standard*

Postupak izrade INEKP-a u Srbiji

- Realizuje se u okviru IPA projekta
- **Mart 2021.** formiranje radne grupe
- **Avgust 2021.** prvi nacrt INEKP-a
- **April 2022.** Pravilnik koji uređuje sadržinu INEKP-a
- **April 2022.** objavljena dokumentacija i polazna osnova za izradu INEKP-a
- **Avgust/Septembar 2022.** konsultacije o scenarijima
- **Oktobar 2022.** nacrt INEKP-a, izabran scenario S
- **Jun 2023.** Javna rasprava o INEKP-u 13.jun-27.jul
<https://ekonsultacije.gov.rs/topicOfDiscussionPage/61/4>

Dalji koraci MRE

- **13. jun – 27. jul - Javna rasprava o INEKP-u uz prekogranične konsultacije 13.jun-27.jul**
<https://ekonsultacije.gov.rs/topicOfDiscussionPage/61/4>
- 28. jun – 5. avgust – Javna rasprava o SPU
- Javni događaji - 11. jul – Beograd, 12. jul Novi Sad, 14. jul Niš
- Avgust - septembar Usvajanje dokumenata

Naredne aktivnosti BOŠa i RERIja

- Zeleni razgovori, 28.06.2023. od 11h
Dorćol Platz, Dobračina 55, Beograd

Tri runde razgovora na temu tri ključne oblasti: Dekarbonizacija, obnovljivi izvori energije i energetska efikanost

- Angažovanje ekspertske zajednice i pisanje komentara
- Sajt konsultacije.bos.rs – od 28. juna

Pravedna tranzicija

Pojavljuje se na 6 mesta u celom tekstu.

„Спровођење и праћење Праведне транзиције и одговарајућег Акционог плана

ће бити усмерена на опоравак локалне привреде, осигурање и отварање нових радних места, помоћу флексибилне развојне трансформације обухваћених области. План праведне транзиције ће одредити стубове развоја који ће допринети остварењу циљева, уз нагласак на унапређење инфраструктуре и алтернативно искоришћење земљишта које тренутно заузимају рудници лигнита. Поред тога, од кључне важности су консултације са заинтересованим странама, укључујући социјалне партнере и цивилно друштво, и њихово ангажовање у припреми планова. Ова мера ће такође обухватити пореске олакшице, заједно са субвенцијама, за привлачење инвестиција, спровођење просторног планирања да би се одредила намена расположивог земљишта након затварања рудника лигнита и рокови за реализацију инвестиција. Коначно, биће успостављен механизам управљања Планом праведне транзиције и праћења његовог остваривања, уз учешће свих кључних актера и дефинисање њихових главних дужности и одговорности.“

Dijagnostika pravedne tranzicije?

Projekat Uključi se!

Povećano učešće i doprinos organizacija civilnog društva, sindikata, stručne zajednice i građana u **razvoju i implementaciji** ambicioznih i klimatski neutralnih energetske politika na nacionalnom i lokalnom nivou usklađenih sa Energetskom zajednicom i evropskim standardima i obavezama.

Nezavisni nadzor nad sprovođenjem politika	Dijalog o INEKP-u na lokalnom nivou – podrška učešću civilnog društva u procesima donošenja odluka	Angažovanje ekspertske javnosti u analizi i komentaranju INEKP-a	Promocija projekta
Metodologija za praćenje sprovođenja tri ključna zakona u oblasti smanjenja gasova sa efektom staklene bašte	Oснаživanje lokalnih partnera za praćenje usvajanja i sprovođenja INEKP	Analiza različitih dimenzija INEKP-a	Izrada promotivnog video materijala, plasiranje rezultata projekta u medijima, organizovanje nezavisnih javnih konsultacija
Izrada analize institucionalne izvodljivosti za sprovođenje INEKP-a	Aktivnosti lokalnih partnera: istraživanje – predstavljanje rezultata istraživanja javnosti – učešće u procesima donošenja odluka	Okrugli stolovi namenjeni diskusiji rezultata analiza	
Izrada izveštaja o sprovođenju Zakona o klimatskim promenama, Zakona o OIE, Zakona o efikasnom korišćenju energije	Mentorska i ekspertska podrška za partnerske organizacije	Korišćenje rezultata projekta kroz učešće BOŠ-a i RERI-ja u radnim grupama MRE	
		Zeleni razgovori – javni skupovi na temu procesa usvajanja i sprovođenja INEKP-a	

Vodeće organizacije

Beogradska otvorena škola (BOŠ)

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI)

Lokalni partneri

Protok 21, Smederevo

UG Novi put, Kraljevo

Lokalni odgovor, Valjevo

Društvo mladih istraživača, Bor

Energetska zadruga Elektropionir, Beograd

Centar za unapređenje životne sredine, Beograd

UGS Nezavisnost, Beograd

Hvala na pažnji!

